

конкурентоспроможності. Для здійснення обґрунтованих реформ необхідно: проводити сприятливу цінову політику щодо сільськогосподарської продукції; сформувати цілісну інфраструктуру аграрного ринку; організувати державну систему моніторингу ринку сільськогосподарської продукції і продовольчих товарів; забезпечити застосування механізмів регулювання та прогнозування ринків стратегічно важливих видів сільськогосподарської продукції і продовольства; впроваджувати галузеві баланси сільськогосподарської продукції і продовольства; забезпечити якість сільськогосподарської продукції і продовольства відповідно до міжнародних вимог державних стандартів.

Література

1. Послання Президента України до Верховної Ради України "Європейський вибір. Концептуальні засади стратегії економічного та соціального розвитку України на 2002-2011 роки" // Урядовий кур'єр - 2002. - 9 червня.
2. Лукінов І. Економічні трансформації (наприкінці сторіччя) / І. Лукінов. - К., - 1992. - С. 248-249.
3. Онищенко О. Господарства населення: підсумкові оцінки, прогнози / О. Онищенко // Економіка України. - 2003. - № 3. - С. 63.[1]
4. Чеботарьов В. Структура АПК та формування інноваційної політики її трансформації / В. Чеботарьов // Економіка України. - 2003. - № 4. - С. 55.
5. Юрчишин. В. Господарства населення: проблеми майбутнього / В. Юрчишин // Економіка України. - 2003. - № 9. - С. 68.[2]
6. Саблук П. Т. Розвиток земельних відносин в Україні / П. Т. Саблук. – К. : ННЦ «ІАЕ» УААН, 2006. – С. 139-162.
7. Зубець М. В. Прогрес агропромислового комплексу України на базі інноваційних технологій / М. В. Зубець // Утвердження інноваційної модулі розвитку економіки України. – С. 119-120.

Гвоздєй Н.І.,
к.е.н., ст. викладач
Уманський національний університет садівництва

ФІНАНСОВИЙ ПЛАН ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Постановка проблеми. Рикові умови виробничо – господарської діяльності підприємств, що склалися нині в Україні, висувають нові вимоги до обґрунтування інвестиційних проектів, такі, як необхідність проведення маркетингових досліджень, вивчення альтернативних варіантів умов здійснення діяльності тощо. Але і традиційне завдання оцінки ефективності проекту в сучасних умовах повинно вирішуватись з урахуванням нових аспектів мотивації інвестиційної діяльності.

Ефективний розвиток сільськогосподарського виробництва значною мірою залежить від процесів оновлення й накопичення капіталу. В умовах економічної кризи інвестиційна діяльність вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників значно послабилася. Це призвело до зниження технічного оснащення підприємств, погіршення сприятливості аграрного сектору до впровадження сучасних наукових розробок.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблему інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств за останні роки досліджували такі вчені як С.О. Буткевич, М.І. Кисіль, М.Ю. Коденська, М.М. Кропивко, Є.О. Ланченко, О.В. Ролінський, П.Т. Саблук, П.А. Стецюк, О.Ю.Старіков, О.П. Шпак [2-5]. Однак економічну трансформацію сільського господарства не завершено, виникають нові проблеми розвитку галузі, змінюються тенденції в інвестуванні, що вимагає продовження досліджень з цієї проблеми й пошуку шляхів розв'язання як старих, так і нових завдань.

Постановка завдання. Метою статті є висвітлення результатів оцінок сучасного стану інвестиційної діяльності сільськогосподарських підприємств і напрямів її активізації.

Виклад основного матеріалу дослідження. За результатами досліджень встановлено, що на сучасному етапі розвитку сільського господарства абсолютна більшість інвестицій здійснюється у реальній формі в основний і оборотний капітал підприємств.

Важливим аспектом інвестування є фактор часу, який у командній економіці майже не брався до уваги. В економічних умовах ринкового типу, коли при підвищенні самостійності суб'єктів господарювання існують різні напрямки використання наявних фінансових ресурсів, реалізація

певного інвестиційного рішення пов'язана з іншими втраченими можливостями. Це визначає необхідність урахування фактору часу, який згідно з виробленими в економічній теорії методами проявляється через нарахування процентів на платіжні елементи, що мають часову відмінність і характеризують втрачену вигоду підприємця[1].

Одним із методів оцінки ефективності інвестиції є фінансовий план [8].

Для побудовання ФП рекомендуються такі основні правила:

- всі платежі здійснюються наприкінці розрахункового періоду, взятого за одиницю часу (найчастіше як розрахунковий період береться один рік).

- точка $t=0$ завжди означає момент інвестування, а точка $t=1$ кінець першого року здійснення інвестиції. Тому перший рік знаходиться між точками $t=0$ і $t=1$. Кожна наступна точка характеризує закінчення чергового року інвестиції;

- всі платежі повинні здійснюватись при додержанні умови фінансово – господарської рівноваги надходжень і витрат у кожному розрахунковому періоді t і пункті інвестування t_0 . У тому разі, коли виплати в певному періоді перевищують надходження, фінансовий баланс забезпечується отриманням кредиту, який у наступному періоді має бути повернутим з урахуванням налічених процентів. Якщо прибутки перевищують витрати, надлишки вкладаються у вигляді додаткових фінансових інвестицій. Найпростішою нагодою додаткових фінансових інвестицій може бути вкладення вільних коштів на депозитний рахунок;

- метою укладення фінансового плану є визначення кінцевої вартості майна (капіталу) M . Цей показник визначається наприкінці кожного розрахункового періоду. При цьому вимога фінансової рівноваги в усіх періодах від $t=1$ до $t=T-1$ включно зумовлює нульове значення кінцевої вартості капіталу. І тільки наприкінці загального планового періоду, закладеного у ФП, визначається підсумкове значення кінцевої вартості майна (капіталу), на підставі якого оцінюється ефективність інвестиції і приймається рішення про доцільність її здійснення, про зміни умов її здійснення або про відмову від неї;

- критерії оцінки інвестиції залежить від поставленої мети. В загальному вигляді як мету можна визначити накопичення або споживання. В першому випадку критерієм є максимум вартості майна, у другому – максимум коштів, вилучених на споживання.

Всі платіжні процеси одного періоду t за умовами фінансування можна пояснити такими платежами:

СК - наявний у точці інвестування t_0 стартовий капітал, який можна використати для фінансування даної інвестиції.

ПР - платіжний ряд матеріальної інвестиції, який включає плату за придбання A_0 , річні платіжні надлишки Dt і можливу виручку від ліквідації. Цей елемент має як від'ємні, так і додатні значення.

К- платежі, пов'язані з використанням кредиту. Вони включають при річному кредитуванні тільки два елементи: в рік отримання кредиту (t) вони становлять прилив коштів у розмірі суми, що виплачена, і через рік ($t+1$)- повернення платежів, включаючи нарахувані проценти.

ДФ – платіжний ряд додаткової фінансової інвестиції. Цей ряд складається також з однопіріодного вкладення і включає тільки дві величини: фінансове вкладення надлишкових коштів у періоді t і повернення цих коштів з нарахуванням процентом у періоді $(t+1)$.

П - платежі, які характеризують річне вилучення коштів з інвестиційного процесу для споживання.

Потреба в кредиті або необхідність здійснення додаткових фінансових інвестицій впливає з нульового рівня платоспроможності в періоді, що розглядається. Ця умова платоспроможності в точці $t=0$ має таку структуру:

$$BK + \text{Пр} + K_0 - D\text{Ф} = 0. \quad (1)$$

Розмір Пр відповідає платі за придбання інвестиції і є, отже, від'ємним. Залежно від суми стартового капіталу СК і плати за придбання Пр виникає або необхідність отримання кредиту (K_0), або можливість здійснення додаткової фінансової інвестиції (ДФ) за рахунок надлишкових коштів. Одна з величин K_0 і ДФ як у нульовому, так і в кожному наступному періоді дорівнює нулю.

Необхідним етапом інформаційного забезпечення ФП є визначення переліку розрахункових елементів процесу побудови фінансового плану, що поділяється в загальному вигляді на дві групи: видатки і надходження [7].

До розрахункових елементів першої групи (видатки) належать:

- інвестиційні витрати;
- виплата кредиту і процентів за використання кредитних ресурсів;
- поточні витрати від експлуатації інвестиційного об'єкта ;
- податкові платежі;
- вилучення обігових коштів за бажанням інвестора.

До розрахункових елементів другої групи (надходження) належать:

- розмір власних коштів (як надходження до моменту інвестування);
- розмір залучених позичкових коштів;
- прибутки, що надійшли від експлуатації інвестиційного об'єкта;
- повернення фінансового вкладення і його проценти;
- ліквідаційна вартість.

У складі інвестицій, пов'язаних з введенням у дію основних фондів, ураховуються не лише прямі витрати на функціональний план, а й накладні витрати підрядчика й інвестора. На основі зазначеного складається функціональний план інвестиційних витрат.

У кожному розрахунковому періоді ФП здійснення потоків платежів повинно координуватися згідно з вимогами фінансово – господарської рівноваги. У процесі складання фінансового плану в окремому періоді може виникнути три типи ситуацій:

- забезпечується тотожність прибутків і витрат, тобто додержується фінансово – господарська рівновага;

- витрати перевищують прибутки;
- прибутки перевищують витрати.

Друга і третя ситуації призводить до порушення фінансово - господарської рівноваги. Для простоти як можливе вкладення розглядається депозитний рахунок. Однак при побудові реальних інвестиційних об'єктів не виключене фінансування за рахунок цих вільних коштів для придбання цінних паперів або здійснення матеріальної інвестиції. За правилами побудування ФП, повернення кредиту з урахуванням оплати процентів і повернення коштів, і вкладених у додаткову фінансову інвестицію з включенням отриманих прибутків, повинно здійснюватися у наступному розрахунковому періоді.

Розглянемо складання ФП на прикладі матеріальної інвестиції з річним потоком платежів – 20000, +10000, + 8000, +5000 при наявному власному стартовому капіталі інвестора 5000 ГО, безмірних можливостях отримання кредиту під 15% і вкладення коштів на депозит під 10%. Вилучення коштів на споживання не передбачається.

Як бачимо з таблиці 1 наприкінці планового горизонту, що дорівнює 3 рокам, одержана вартість майна 88325 ГО. Для прийняття рішення про доцільність здійснення даної інвестиції необхідно розглянути альтернативні варіанти інвестицій. Як альтернативи можна розглядати або матеріальні, або фінансові інвестиції. Для наведеного прикладу як альтернатива береться вкладення наявного стартового капіталу на депозит на три роки. Якщо використати метод нарахування складних процентів, вартість майна наприкінці третього року дорівнюватиме $500 \times 1,331 = 665,5$ ГО. Коефіцієнт наростання вартості майна 1,331 визначається для умови нарахування 10% протягом трьох років із таблиці фінансово – математичних коефіцієнтів динамічних методів.

Таблиця 1

Фінансовий план інвестиції

Період часу	0	1	2	3
Стартовий капітал (СК)	10000			
Споживання				
Річні платежі (РП)	-20000	+10000	+8000	+5000
Додаткові фінансування (ДФ):				
вкладення			-7250	
повернення				+82500
Процент(ід)				+825
Кредитна позика(К):				
Розмір кредиту	+10000	+950		
погашення		+10000	-750	
Проценти (Ік)		-950		
Вартість майна (М)	0	0	0	+88325

Таким чином, порівняння кінцевої вартості майна матеріальної інвестиції ($M_m = 88325$ ГО) та кінцевої вартості майна альтернативної фінансової інвестиції ($M_f = 665,5$ ГО) дає змогу зробити висновки про доцільність здійснення матеріальної інвестиції, тому що $M_m > M_f$.

Отже, корисність інвестиції визначається умовами фінансування. В результаті цього та сама інвестиція в одних умовах фінансування може бути вигідною, в інших – ні[8].

На етапі формування зведеного плану грошових потоків по інвестиційному об'єкту обґрунтовується план прибутків і видатків, пов'язаних з експлуатацією інвестиційного проекту. В ньому відбиваються такі основні показники господарської діяльності експлуатованого проекту, як валові прибутки від реалізації продукції (послуг), загальний обсяг і склад валових видатків, податкові платежі, що не включені у валові видатки, амортизаційні відрахування. Показники, подані в таблицях 2; 3, використані з умов проекту ТОВ „Базис”.

Таблиця 2

Валові прибутки

№ п/п	Найменування показника	Значення показника за періодами інвестування				Джерело інформації (без податкового врахування)
		0	1	2	3	
1.	Обсяг продажу		800	800	800	Прогнозні дані Маркетингової служби
2.	Ціна з ПДВ		1110	1150	1400	Прогнозні дані маркетингової служби
3.	Валовий прибуток від реалізації продукції (послуг), у т.ч. ПДВ		888000 177600	898000 179600	950000 190000	р.1х р.2 (р.050 форми №2)
4.	Позареалізаційні прибутки, прибутки від володіння корпоративними правами, іншої реалізації		33800	35200	38800	Р. 060,070, 085 форми №2
5.	Загалом		743890	753250	798200	р.3+р.4

В інформації, поданій у таблиці 2, необхідно спиратися на реальні дані (маркетингові дослідження), тобто зважати на можливість укладення договорів на постачання продукції, надання послуг, виконання замовлень і т. ін.

На основі таблиць 2,3 складається зведений план грошових потоків, необхідних для підготовки фінансового плану інвестиції.

Таблиця 3

Валові видатки

№ п/п	Найменування показника	Витрати за періодами інвестування				Джерело інформації (без податкового врахування)
		0	1	2	3	
1.	Матеріальні витрати, в тому числі:		376300	379800	379800	Для виробничої діяльності: П.1 –п. 5 даної таблиці р.040
1.1	Сировина і матеріали		155000	157500	157500	
1.2	Покупні комплектуючі вироби і напівфабрикати		65000	65000	65000	
1.3	Запасні частини для ремонту технологічного обладнання і транспортних засобів		30000	30000	30000	Форми №2 або Кредит р.20,23,26; Дебет р.40(46). П.6 відбивається за р.045 форми №2
1.4	МБП		5000	5000	5000	Або кредит р.43; Дебет р.46
1.5	Роботи і послуги виробничого характеру		10000	10000	10000	Для торговельної діяльності: П.1-п. 6 даної таблиці відбивається за р.045 форми №2 або Кредит р.44; дебет р.80.
1.6	Тара і тарні матеріали		2000	2000	2000	
1.7	Паливо		20300	20300	20300	
1.8	Енергія		30000	30000	30000	За р.040 форми № 2 відбивається закупівельна вартість товарів, що реалізувалися у звітному періоді.
1.9	Видатки на сплату процентів за кредит					
2.	Видатки на оплату праці й відрахування на соціальні потреби		50000	51000	51000	
3.	Обслуговування і ремонт технологічного обладнання і транспортних засобів		8000	8000	8000	Σ р.1...р.6
4.	Адміністративні накладні витрати		1000	1000	1000	
5.	Заводські накладні витрати		3200	3200	3200	
6.	Видатки на збут продукції		2000	2000	2000	
7.	Загалом		381500	385000	385000	

А от за допомогою таблиці 4 складають грошовий потік інвестиції.

Таблиця 4

Зведений план грошових потоків по інвестиційному об'єкті

№ п/п	Показники	Показники за періодами інвестування				Джерело інформації
		0	1	2	3	
1.	Валові прибутки		743890	753250	798200	Таблиця 2
2.	Валові видатки		381500	385000	385000	Таблиця 3
3.	Податкові платежі, що включаються в ціну (ПДВ, акцизний збір)					За даними податкового обліку, відмінного від бухгалтерського (декларація про прибуток)
4.	Амортизаційні підрахунки з урахуванням коефіцієнта, що знижується		34803	31775	29010	Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97., стаття 8
5.	Валовий прибуток		327677	336475	384190	p.1-p.2-p.3-p.4

Наступним етапом є розрахунок величини вилучення коштів на бажання інвестора у процесі експлуатації інвестиційного об'єкта, можливість визначення якої включає кілька варіантів:

- розмір вилучення однаковий для кожного періоду, тобто $ПТ_t = \text{const}$;
- розмір коштів, що підвищується поетапно за періодами інвестування, тобто $ПТ_{t+1} = ПТ_t \times k$, де k - коефіцієнт збільшення розміру вилучення коштів;
- максимізація вилучених коштів у якомусь періоді інвестування, що аналізується, $ПТ_t \text{ max}$;
- вилучені кошти дорівнюють нулю.

Однак необхідно зазначити, що четвертий варіант може бути здійснений на практиці рідко, бо споживання практично завжди має місце, наприклад у деяких випадках короткострокової інвестиції [8].

Висновки з даного дослідження. При використанні ФП для управління реальними інвестиційними процесами слід враховувати, що наведена методика становить класичну схему конструювання моделі розвитку об'єкта. На практиці побудування ФП реальних об'єктів викладена схема річного кредитування, як правило, не витримується. В кожному конкретному випадку інвестування використовується своя схема одержання і повернення кредитів.

Разом із тим у сучасних умовах здійснення інвестиційної діяльності, що характеризуються розосередженням економічної влади та розподілом носіїв інвестиційних ідей і власників вільних фінансових коштів, питання наочного обґрунтування рівня ефективності проекту набувають великого значення. Особливо гостро постала вимога наочної аргументації при взаємодії з іноземними партнерами. Тому використання ФП є важливою умовою якісної підготовки інвестиційного проекту, забезпечення наочності, привабливості та передумовою його ефективного здійснення. З метою покращення інвестиційної діяльності в сільському господарстві необхідно активізувати заходи щодо формування інвестиційної стратегії, інвестиційного забезпечення інноваційного розвитку та інвестування проектів кооперації та інтеграції.

Література

1. Лукяник М. М. Стан інвестиційної діяльності та напрями її активізації в сільському господарстві регіону / М. М. Лукяник // Агро інком.- №11- 12., 2007. С. 28-31.
2. Інвестиційна привабливість аграрно-промислового виробництва регіонів України / П. Т. Каблук, М. І. Кисіль, М. Ю. Коденська та ін.; За ред. М. І.Кісіля, М. Ю. Коденської. – К. : НЦ ІАЕ, 2005. – 478 с.
- 3.Кісіль М. І. Тенденції і напрями активізації аграрного інвестиційного процесу / М. І. Кісіль // Економіка АПК.-2002.- №4.- С. 66-71.
- 4.Ланченко Є. О. Історичні аспекти розвитку інвестиційних процесів / Є. О. Ланченко // Економіка АПК. - 2005.- №12 - С. 86 - 92.
- 5.Старіков О. Ю. Інвестиційна діяльність у сільському господарстві України/ О. Ю. Старіков // Вісник Львівського державного аграрного університету: Економіка АПК, №5 - Л. : Львівський держ. аграр. ун-т, 1999.- С.175-178.
- 6.Шпак А. П. Инвестиционная деятельность в сельском хозяйстве и ее роль в развитии отрасли / А. П. Шпак // Аграрные доктрины двадцатого столетия: уроки на будущее.- М. : ВИАПИ, 1998. С. 120 - 123.
7. Хобта В.М. Фінансовий план інвестиційного проекту / В. М. Хобта // Фінанси України. - №3., 97.
8. Горобець І. В. Формування інформаційної основи для розробки фінансового плану інвестиції / І. В. Горобець // Фінанси України ., №2, 99.
9. Закон України „Про оподаткування прибутку підприємств” від 22.05.97р., стаття 8.